ODGOVORNOST BRODOGRADITELJA ZA SKRIVENE NEDOSTATKE BRODA – RAČUNANJE ROKA

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
Rješenje br. Pž-4106/2022-8 od 15. svibnja 2024.
Vijeće: Kristina Saganić, predsjednica vijeća; Marina Veljak, sutkinja izvjestiteljica; Lenka Ćorić, članica vijeća

Tužitelj kao naručitelj i tuženik kao brodograditelj sklopili su ugovor o gradnji putničkog broda. Tuženik je predao tužitelju nedovršeni brod, odnosno brod u gradnji. Gradnju je nastavio drugi brodograditelj te je dovršio i predao brod tužitelju. Tužitelj potražuje od tuženika (prvog brodogradilišta) naknadu štete za koju tvrdi da je nastala zbog skrivenih nedostataka. Odredbom čl. 439. Pomorskog zakonika propisano je da brodograditelj odgovara za skrivene nedostatke koji se otkriju u tijeku jedne godine, računajući od dana predaje broda naručitelju, uz uvjet da ga naručitelj pisano obavijesti o tim nedostacima čim ih otkrije. Riječ je o materijalnom prekluzivnom roku. U postupku je sporno kada počinje teći navedeni rok – od predaje broda u gradnji (nedovršenog putničkog broda) koji je predao tuženik ili od predaje dovršenog broda koji je predalo drugo brodogradilište. Sud smatra da se rok unutar kojeg brodograditelj odgovara za skrivene nedostatke računa od dana predaje dovršenog broda, a ne od dana predaje nedovršenog broda, odnosno broda u gradnji. Sud je istaknuo da odredba čl. 439. Pomorskog zakonika izričito govori o predaji broda, a ne broda u gradnji te je riječ o skrivenim nedostacima broda, a ne broda u gradnji. Brod u gradnji (teoretski i praktički) ne mora postati brod, pa je logično da se u tom slučaju uopće ne bi moglo govoriti o skrivenim nedostacima broda. Osim toga, Pomorski zakonik razlikuje i definira pojmove brod, putnički brod i brod u gradnji.

U prvostupanjskom postupku pred Trgovačkim sudom u Zagrebu u predmetu pod poslovnim brojem P-153/2022 utvrđeno je da među strankama nije sporno:

- tužitelj kao naručitelj i tuženik kao brodograditelj sklopili su ugovor o gradnji putničkog broda,
- tuženik nije dovršio izgradnju broda, nego je izgradio samo trup broda,
- tužitelj je od tuženika 5. prosinca 2017. godine preuzeo brod u gradnji, o čemu postoji potpisani zapisnik, a zatim ga uz pomoć remorkera doteglio u brodogradilište u K., gdje ga je dovršio brodograditelj K. d.o.o. iz R.,
- tužitelj i tuženik su 22. prosinca 2017. godine sklopili Sporazum o nagodbi (u nastavku: Sporazum),

- K. d.o.o. iz R. je 6. lipnja 2019. godine predao tužitelju brod V. V. 5,
- Lučka kapetanija R. je 14. lipnja 2019. godine, rješenjem klasa UP/I-342-11/19-01/50 Ur. broj 530-04-5-3-19-2, dopustila prvi upis broda V. V. 5 u list A uloška broj 2T 924 Glavne knjige Hrvatskog upisnika pomorskih trgovačkih brodova Lučke kapetanije R., u kojem se, među ostalim, navodi da su u izgradnji broda sudjelovala dva brodograditelja (najprije tuženik, a zatim K. d.o.o.) i da je 6. lipnja 2019. godine izvršena primopredaja broda.

U ovom sporu tužitelj kao naručitelj gradnje broda potražuje od tuženika (prvog brodogradilišta) naknadu štete za koju tvrdi da je nastala zbog skrivenih nedostataka.

Prvostupanjskom je presudom odbijen tužiteljev zahtjev da mu tuženik isplati iznos od 1.202.016,20 kuna sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od dospjelosti svakog pojedinog iznosa navedenog u izreci do isplate, a tužitelju je naloženo naknaditi tuženiku trošak postupka u iznosu od 30.050,00 kuna u roku od petnaest dana.

U obrazloženju pobijane presude navodi se da među strankama nije sporna činjenica sklapanja Sporazuma od 22. prosinca 2017. godine, kao što nije sporna ni artikulacija utanačenja koje Sporazum sadržava, uključujući i t. 3. st. III. Sporazuma koja glasi: »Naručitelj izjavljuje da nema nikakvih drugih ni daljnjih tražbina prema Graditelju iz bilo koje osnove, osim na ime jamstva za nedostatke radova koje je Graditelj izveo na Brodu i obveze iz zapisnika o predaji Broda u pogledu glavnog motora.«

Prvostupanjski je sud odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan pozivajući se na odredbu čl. 439. Pomorskog zakonika (u nastavku: PZ) prema kojoj brodograditelj odgovara za skrivene nedostatke broda koji se otkriju u tijeku jedne godine od predaje broda. Zaključio je da je nastupila prekluzija tužiteljeva zahtjeva za isplatu na ime jamstva graditelja za nedostatke broda jer je tužitelj preuzeo od tuženika nedovršeni brod 5. prosinca 2017. godine, a tuženiku je pisanim putem ukazao na nedostatke drvene konstrukcije broda koju je sagradio tuženik tek 1. kolovoza 2019. godine, dakle po proteku godine dana od predaje broda.

U obrazloženju presude sud je naveo kako kod takvog stanja stvari, u kontekstu pravno odlučnih činjenica, ostale navode stranaka smatra neodlučnim pa ih nije niti razmatrao.

Protiv navedene presude žalio se tužitelj zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u nastavku: VTS) pobijanu presudu preinači i prihvati tužbeni zahtjev.

Tužitelj je smatrao da u postupku nisu utvrđene sve relevantne činjenice. Istaknuo je da je prvostupanjski sud utvrdio kako je tuženik tužitelju predao nedovršeni brod, a nije utvrdio činjenicu da je projekt izgradnje broda bio odobren od Hrvatskog registra brodova i da se vodio pod brojem 16307 i oznakom NOV 438, kao ni činjenicu da je tuženik predao tužitelju upravo taj nedovršeni brod u gradnji. Žalitelj je istaknuo da u ugovoru o gradnji putničkog broda, sklopljenom između tužitelja i tuženika, riječ »brod« ima značenje novog broda izgrađenog u skladu s uvjetima iz ugovora te da u skladu s tim tuženikovo jamstvo za skrivene nedostatke radova koje je on izveo (iz Sporazuma o nagodbi od 22. prosinca 2017. godine) teče od dana kad je tužitelj preuzeo dovršeni brod od drugog brodograditelja (K. d.o.o.), konkretno od 6. lipnja 2019. godine. Prema odredbi čl. 439. PZ-a (*Narodne novine*, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015 i 17/2019) rok unutar kojeg brodograditelj odgovara za skrivene nedostatke računa se od dana predaje broda, a ne od dana predaje nedovršenog broda, odnosno broda u gradnji.

Nadalje, tužitelj je istaknuo kako je šteta koja je predmet ovog spora posljedica nedostataka koji se nisu mogli utvrditi prije nego što je brod bio dovršen u cijelosti i prije nego što je tužitelj počeo gospodarski koristiti brod za svrhu za koju je namijenjen. Žalitelj je ukazao i na to da sud nije utvrdio vrstu skrivenih nedostataka, iako je to mogao utvrditi uvidom u nalaz i mišljenje vještaka I. Š.

U vezi s primjenom materijalnog prava, tužitelj je smatrao da se odredba čl. 439. PZ-a u ovoj pravnoj stvari može primijeniti samo ako se u ovom predmetu prihvati činjenica da prekluzivni rokovi počinju teći tek od dana kad je tužitelj preuzeo dovršeni brod od drugog brodograditelja koji je nakon radova koje je izveo tuženik dovršio gradnju broda i predao ga tužitelju. U protivnom treba primijeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima. Na pitanja koja u odnosu na ugovor o gradnji broda nisu uređena PZ-om treba primijeniti odgovarajuće odredbe Zakona o obveznim odnosima.

Tužitelj je u žalbi istaknuo da se bitne povrede odredaba parničnog postupka očituju prvenstveno u tome što nije jasno zbog čega sud smatra da prekluzivni rok iz čl. 439. PZ-a za isticanje materijalnih nedostataka broda teče od dana primopredaje nedovršenog broda, odnosno broda u gradnji koji nije brod ni u smislu zakona ni u smislu ugovora sklopljenog između stranaka. Tužitelj je istaknuo da u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama te da su navedeni razlozi nejasni i proturječni.

Tuženik se žalio protiv odbijajućeg dijela odluke o parničnom trošku te naveo da ima pravo na naknadu odvjetničkih troškova u postupcima osiguranja

dokaza pred Trgovačkim sudom u Rijeci, poslovnih brojeva R1-112/19 i R1-10/20, na naknadu troškova za pristup na pripremno ročište na kojem se raspravljalo o glavnoj stvari te na podneske u kojima je iznosio nove činjenice i tvrdnje i očitovao se na navode protivne strane koji tijekom pisanja odgovora na tužbu nisu bili sporni.

Tuženik nije odgovorio na tužiteljevu žalbu, a tužitelj nije odgovorio na tuženikovu žalbu.

VTS je pobijanu presudu ispitao u skladu s odredbom čl. 365. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008, 96/2008, 123/2008, 57/2011, 148/2011, 25/2013, 89/2014, 70/2019, 80/2022, 114/2022 i 155/2023; u nastavku: ZPP) u granicama razloga navedenih u žalbama, pazeći pritom po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 2., 4., 8., 9., 13. i 14. ZPP-a te na pravilnu primjenu materijalnog prava. Utvrdio je da su žalbe osnovane.

VTS je zaključio da je prvostupanjski sud presudu donio uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP-a jer nije potpuno ni pravilno utvrdio činjenično stanje, polazeći od nepravilnog zaključka o nastupu prekluzije prava koje tužitelj u ovoj parnici pokušava ostvariti.

VTS je istaknuo da je mjerodavno materijalno pravo u ovom predmetu odredba čl. 439. PZ-a kojom je propisano da brodograditelj odgovara za skrivene nedostatke koji se otkriju u tijeku jedne godine, računajući od dana predaje broda naručitelju, uz uvjet da ga naručitelj pisano obavijesti o tim nedostacima čim ih otkrije. U obrazloženju svoje odluke VTS je iznio tumačenje navedene odredbe te naveo kako je riječ o materijalnom prekluzivnom roku istekom kojeg prestaje postojati samo pravo ako ga ovlaštenik ne ostvari u tom roku. U konkretnom slučaju nije sporno da je tuženik predao tužitelju brod u gradnji (nedovršeni putnički brod) 5. prosinca 2017. godine, a da je brod V. V. 5 drugi brodograditelj (K. d.o.o.) predao naručitelju (tužitelju) 6. lipnja 2019. godine.

VTS je ocijenio da je među strankama sporno kada počinje teći navedeni rok. Dvojba je u tome teče li on od predaje broda u gradnji (nedovršenog putničkog broda) koji je tuženik predao 5. prosinca 2017. godine ili od predaje dovršenog broda koji je novo brodogradilište predalo 6. lipnja 2019. godine.

VTS je zaključio da tužitelj osnovano smatra da rok teče od dana predaje dovršenog broda V. V. 5 naručitelju, a ne od dana predaje broda u gradnji. Naime, odredba čl. 439. PZ-a izričito govori o predaji broda, a ne broda u gradnji te je riječ o skrivenim nedostacima broda, a ne broda u gradnji. Brod u gradnji (teoretski i

praktički) ne mora postati brod, pa je logično da se u tom slučaju uopće ne bi moglo govoriti o skrivenim nedostacima broda. Osim toga, VTS je ukazao na to da PZ u čl. 5. st. 1. izričito razlikuje i definira pojmove brod, putnički brod i brod u gradnji. Brod, osim ratnog broda, jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina trupa veća od 15 m ili je ovlašten prevoziti više od dvanaest putnika. Brod može biti putnički, teretni, tehnički plovni objekt, ribarski, javni ili znanstvenoistraživački. Brod u gradnji jest brod koji se gradi od trenutka polaganja kobilice ili sličnog postupka gradnje i koji je upisan u upisnik brodova kao brod u gradnji do završetka gradnje i upisa u upisnik brodova kao brod. Putnički brod jest brod na mehanički pogon koji je ovlašten prevoziti više od dvanaest putnika.

Među strankama je sporno i to kad je tužitelj obavijestio tuženika o skrivenim nedostacima. Tužitelj tvrdi da je to bilo 2. kolovoza 2019. godine kad je tuženiku poslao elektroničku poštu, a tuženik tvrdi da je o tome bio telefonski obaviješten 1. kolovoza 2019. godine. S obzirom na to da je odredbom čl. 439. PZ-a izričito propisano da naručitelj mora pisanim putem obavijestiti brodograditelja o skrivenim nedostacima broda, a postojanje elektroničke pošte od 2. kolovoza 2019. godine među strankama nije sporno, VTS smatra da iz toga proizlazi da je tužitelj obavijestio tuženika o skrivenim nedostacima broda 2. kolovoza 2019. godine.

Slijedom navedenog, s obzirom na to da je od 6. lipnja do 2. kolovoza 2019. godine proteklo manje od godinu dana, VTS je smatrao kako su ispunjene sve pretpostavke iz čl. 439. PZ-a, koje moraju biti kumulativno ispunjene, što znači da brodograditelj (tuženik) odgovara za skrivene nedostatke broda.

VTS je zaključio da je prvostupanjski sud zbog pogrešnog pravnog pristupa i pogrešne ocjene da je nastupila prekluzija pogrešno primijenio materijalno pravo i nije utvrdio relevantne činjenice te da su razlozi navedeni u odluci nejasni i proturječni, pa pobijana presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati. Na temelju odredbe čl. 369. st. 1. ZPP-a VTS je ukinuo presudu i predmet vratio na ponovno suđenje prvostupanjskom sudu. Uputio je prvostupanjski sud da u ponovnom suđenju odluči o dokaznim prijedlozima stranaka cijeneći sve navode stranaka.

Zbog ukidanja odluke o glavnoj stvari, u skladu s odredbom čl. 164. st. 4. ZPP-a prema kojoj o zahtjevu za naknadu troškova odlučuje sud u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom, ukinuta je i odluka o parničnom trošku te je predmet i u tom dijelu vraćen prvostupanjskom sudu.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju
Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Summary:

SHIPBUILDER'S LIABILITY FOR LATENT DEFECTS IN A SHIP: CALCULATION OF TIME BAR

High Commercial Court of the Republic of Croatia
Pž-4106/2022-8, 15 May 2024

The plaintiff, as the ordering party, and the defendant, as the shipbuilder, entered into a shipbuilding contract for the construction of a passenger ship. The defendant handed over to the plaintiff an unfinished ship, that is, a ship under construction. The shipbuilding was continued by another shipbuilder, who completed the ship and handed it over to the plaintiff. The plaintiff claims compensation from the defendant (the first shipyard) for damage that he claims was caused by latent defects. Article 439 of the Maritime Code provides that the shipbuilder is liable for latent defects discovered within one year counting from the date of the delivery of the ship to the ordering party, provided that the latter notifies the shipbuilder in writing of such defects as soon as they are discovered. This is a substantive time bar. The issue in the proceedings concerns when the aforementioned period begins to run – from the delivery of the ship under construction (the unfinished passenger ship) by the defendant or the delivery of the completed ship by the second shipyard. The court held that the period within which the shipbuilder is liable for latent defects runs from the date of delivery of the completed ship, and not from the date of delivery of the unfinished ship or ship under construction. The court pointed out that Article 439 of the Maritime Code expressly refers to the delivery of a ship (and not a ship under construction) and it refers to latent defects in a ship (and not a ship under construction). A ship under construction (both theoretically and in practice) need not ultimately become a ship, so it follows that in such a case it would not be possible to speak of latent defects in a ship at all. In addition, the Maritime Code distinguishes and defines the terms ship, passenger ship, and ship under construction.